

STUDIEN UND MITTEILUNGEN

DIE TYPOLOGIE DER RAUTENFÖRMIGEN BESCHLÄGE AUS FRIEDHÖFEN DES 10. JAHRHUNDERTS

AUREL DRAGOTĂ*

Tipologia aplicilor rombice descoperite în necropolele din secolul al X-lea

Aplicile rombice sunt elemente decorative dispuse în formă de U sau V pe gulerul vestimentației, utilizate mai ales de clasa de mijloc și superioară din mediul vechi maghiar. În comparație cu alte piese de vestimentație, utilizarea lor a fost constatată doar în primele șase decenii ale secolului al X-lea. Realizate din bronz și argint prin turnare, uneori mit urme de aurire, au fost identificate mai ales în morminte de femei și mai rar în cele de bărbați. Originea lor ar trebui căutată în mormintele vechilor maghiari din spațiul răsăritean unde ornamentau bentițele pentru păr. Din punct de vedere tipologic am identificat tipurile 83 a- 83 h, ce prezintă anumite diferențe din perspectiva marginii și a elementului decorativ central. Tipul 83 b se combină cu piaptăn din os (Eperjes/M. 5), brățară 4 (Jázova/M. 6; Hajdúböszörmény-Bodaszölő- Bődöskút/M. 7), brățară torsadată cu bucle (Hajdúböszörmény-Bodaszölő-Büdöskút/M. 7) și brățară torsadată cu sistem de închidere buclă-cârlig (Sárrétudvari-Hízófold/M. 118). O altă corelare se observă în cazul tipurilor 83 b și 83 c 2, ce apar în inventarele funerare cu seceră (Karos II/M. 70; Červenik/M. 4) și ceramică (Červenik/M. 4). Brățara lamelară cu capetele rotunjite sau în formă de bucle (2 Giesler) apare doar cu tipurile 83 b, 83 c 1- 83 c 3, 83 e 2 și 83 e 4. Piese de harnașament (Steigbügel, Trense, Schnalle trapezoidală) se combină cu tipurile 83 c 2 (Bashalom/M. f, h, j), 83 b (Eperjes/M. 5; Karos II/M. 47; Șiclău/M. 11), 83 c 1 (Hódmezővásárhely-Kopáncs/M. 8), 83 e 2 (Sered. M2/53) și 83 e 4 (Madaras/M. 6). Singurele piese de armament (sabie, topor) apar însoțite de tipurile 83 c 2 (Kenézlő/M. 21) și 83 g (Biharkeresztes- Bethlen Gábor utca 25/M. 1) și 83 c 2. O combinație interesantă se remarcă la Kecel/M. 1 unde tipul 83 b se asociază cu o pereche de cercei semilunari granulați, ce dețin în centrul arcului inferior o rozetă cu patru petale.

---

* Dr. Aurel Dragotă, Lektor, Lucian-Bloga-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Geisteswissenschaften, Fachbereich: Geschichte und ev. Theologie; Dienstanschrift: Bd. Victoriei Nr. 5-7, RO-550024, Sibiu; E-Mail: reludragota@yahoo.com; aurel.dragota@ulbsibiu.ro.

Perechea de cercei de la Kecel/M. 1 este atribuită primei generații de maghiari cuceritori, iar proveniența lor din prada de război din anul 934 este exclusă. Cele mai vechi forme de aplici rombice par să fie 83 b, 83 e 2, 83 e 3 și 83 g din prisma asocierilor cu cercei Saltovo (Karos II/M. 4, Karos II/M. 47, Vörs/M. 406; Pétervására-Laktanya/M. 1-55; Visonta-Felsőrét/M. 22), Ring cu „ghiare” (Pétervására-Laktanya/M. 1-55), sabie și monedă Hugo de Provence/Lotar II (Biharkeresztzes-Bethlen Gábor utca 25/M. 1). Ornamentele rombice se mai asociază și cu alte piese în inventarele funerare: inele 13, discuri presate, aplici de încălțăminte, perle, scoici kauri și butoni globulari. În unele morminte cu aplici 83 b și 83 c 2, s-au identificat și piese de harnașament alături de Pferdeopfer (Eperjes /M. 5; Karos II/M. 47; Bashalom/ M. 21; Kenézlő/M. 21).

The Typology of Rhombic Appliqués/Mounts Discovered in 10th Century Burial Grounds

Rhombic appliqués are decorative elements arranged in U or V form on the collar of the clothing, which was used especially by middle and upper class of the ancient Hungarian environment. Compared to other clothing items, their usage has been documented and evidenced only for the first six decades of the 10th century. Made of cast bronze and silver, sometimes with traces of gilding, these were evidenced especially in women's graves and more rarely in those belonging to men. Their origin should be sought in the ancient Hungarian tombs in the environment of the Eastern area, where they were usually used as ornaments for hair banderols. From a typological point of view, we have identified the types 83a-83h, which show certain differences regarding the clothing edges and the central decorative element. Type 83b is combined with bone combs (Eperjes/M. 5), brățealet 4 (Jázova/M. 6; Hajdúböszörmény-Bodaszőlő-Büdöskút/M.7), twisted brățealets with hooks (Hajdúböszörmény-Bodaszőlő-Büdöskút/M.7) and twisted brățealets with hook and eye fastening terminals (Sárrétudvari-Hízófld/M. 118). Another correlation can be noticed in the case of types 83b and 83c2, which appear in funerary inventories with sickles (reaping hooks) (Karos II/M. 70; Červenik/M. 4) and pottery (Červenik/M. 4). Lamellar brățealets with rounded or hook shaped terminals (2 Giesler) appear exclusively with types 83b, 83c1-83c3, 83e2 and 83e4. Harness items and pieces (stirrups, bridles, trapezoidal buckles) are combined with types 83c2 (Bashalom/M. f, h, j), 83b (Eperjes/M. 5; Karos II/M. 47; Șiclău/M. 11), 83c1 (Hódmezővásárhely-Kopáncs/M. 8), 83e2 (Sered. M2/53) and 83e4 (Madaras/M. 6). The only weapon pieces (sabres, axes) appear in association with types 83c2 (Kenézlő/M. 21), 83g (Biharkeresztzes-Bethlen Gábor utca 25/M. 1) and 83c2. An interesting combination is evidenced in Kecel/M. 1, where type 83b is associated with a pair of crescent-shaped granulated earrings, bearing a rosette with four petals in the center of the lower arch. The pair of earrings from Kecel/M. 1 is assigned and attributed to the first generation of the conquering Hungarians, therefore its provenance as a war spoil of the year 934 can be excluded. The oldest type forms of rhombic appliqués seem to be 83b, 83e2, 83e3 and 83g in terms of association with Saltovo earrings (Karos II/M. 4, Karos II/M. 47, Vörs/M. 406; Pétervására-Laktanya/M. 1-55; Visonta-Felsőrét/M. 22), clawed ring/ring with “claws” (Pétervására-Laktanya/M. 1-55), sabre and coin belonging to Hugo de Provence/Lotar II (Biharkeresztzes-Bethlen Gábor utca 25/M. 1). Rhombic ornaments are also associated with other pieces in funerary inventories: rings 13, pressed discs, shoe appliqués, beads, cowrie shells and globular shaped buttons. Harness pieces were also evidenced in some tombs with appliqués of type 83b and 83c2, along with horse offerings (Eperjes /M. 5; Karos II/M. 47; Bashalom/ M. 21; Kenézlő/M. 21).

Keywords: Rhombic appliqués, clothing, ancient Hungarian environment, 10th century.

MÜNZEN AUS DER ARPADENZEIT IN SIEBENBÜRGISCHEN KIRCHENFRIEDHÖFEN*

SILVIU ISTRATE PURECE**, MARIA CRÎNGACI ȚIPLIC***

Prezența monedelor arpadiene în cimitirele din jurul bisericilor din Transilvania

Scopul articolului este să ofere o analiză și un repertoriu pentru monedele descoperite prin intermediul cercetărilor arheologice în cimitirele medievale din Transilvania. În acest stadiu al cercetării se constată diferențe între cimitirele dintre zona de NV a Transilvaniei și cele din sudul acesteia, cu excepția Țării Hațegului, în primul caz sunt prezente monede arpadiene emise începând cu sec. XI, în cel de-al doilea caz cele mai vechi monede sunt de la Geza II. În cadrul analizei noastre am observat că cele mai multe monede au fost depuse pe gură, în sec. XI și XII, mai rar fiind depuse în mână. Nu sunt cazuri dovedite clar în care moneda să fie depusă pe piept. O altă caracteristică a acestor cimitire este faptul că sunt dominate de morminte fără inventar, fiind constatată raritatea mormintelor cu monedă depusă ca obol. Am observat că denarii anonimi domină orizontul monetar al sec. XII, în spațiul funerar. Trebuie subliniat cazul de la Geoagiul de Jos – Rotondă unde s-a găsit un număr impresionant de monede emise de Coloman. Prezența monedelor în morminte ca obol este tot mai rară începând cu mijlocul sec. XIII. Monedele din a doua jumătate a secolului al XIII-lea aproape că lipsesc. Este de remarcat că unele monede din morminte prezintă tăieturi sau rupturi; nu este exclus ca măcar unele dintre acestea să fi fost pregătite astfel în contextul ritualului funerar, ceea ce poate implica o distrugere simbolică a obiectului.

---

* Diese Untersuchung wurde im Rahmen des Projekts CNCS PN-II-ID-PCE-2011-3-0744: *South Transylvanian Medieval Monuments: Past, Present, Future. Between Archaeology, History and 3D Modelling* durchgeführt (finanziert durch den Nationalen Plan für Forschung, Entwicklung und Innovation 2007-2013 im Rahmen des Programms *Ideen, Teilprogramm Sondierungsforschung*) und wurde von der Kontrollbehörde UEFISCDI unter der Nr. 193/5.10.2011 eingetragen. Der vorliegende Beitrag ist eine verbesserte und erweiterte Fassung folgender Studien: M. Crîngaci Țiplic, S. I. Purece, „Monede aparținând secolelor XII-XIII descoperite în cimitirele din jurul bisericilor situate în aria de colonizare săsească din sudul Transilvaniei“, in: *Transilvania*, Nr. 7, 2013; S. I. Purece, M. Crîngaci Țiplic, „Prezența monedelor arpadiene în cimitirele din jurul bisericilor transilvănene“, in: *Transilvania*, Nr. 4, 2014, S. 19-28.

** Doz. Dr. Silviu Istrate Purece, Lucian-Bloga-Universitat Hermannstadt/Sibiu, Fakultat für Geisteswissenschaften, Bd. Victoriei Nr. 5-7, Sibiu, 550024 Rumanien, E-Mail: silviupurece@ulbsibiu.ro.

*** Dr. Maria Crîngaci Țiplic, Forscherin II. akad. Grades (Fachbereich: Archaologie und Geschichte) im Forschungsinstitut für Geisteswissenschaften Hermannstadt; Dienstanschrift: Institutul de Cercetari Socio-Umane, Bd. Victoriei 40, RO-550024 Sibiu; E-Mail: mariacringaci@gmail.com; mariacringaci@icsusib.ro, Tel. (0040)269212604.

The Presence of the Arpadian Coins Discovered in the Churchyard Cemeteries from Transylvania

The goal of the paper is to provide an inventory and an analysis of the coins discovered during the archaeological excavations on medieval churchyards located in Transylvania. So, at this research stage, a differentiation between churchyards from north central Transylvania and those from southern Transylvania stands out, an exception being emphasized by the region of Hațeg Land. The the first case brought to light arpadian coins from the 11th century, the second case revealed that the oldest coins are from the time of Geza II. In our analysis, we observe that in the 11th and the 12th centuries' cemeteries, most of the coins are placed on the mouth, rarely, put in the hand. There are no concrete cases in which the coin had been layed on the sternum. Another feature of those churchyards is the dominance of the graves without inventory, also the rarity of the burials with coins. We have observed that the anonymous denars dominate the monetary horizon of the 12th century. We should also note the case of Geoagiu de Jos, where a big number of coins issued by Coloman have been found. The coin presence in graves as Obolus is more rarely beginning with the mid-13th century. The coins from the second half of the 13th century are almost missing. It is also noted that some coins from graves were cut or torn; it is possible that these have been prepared as such to be part of the funeral ritual, which is highly to be understood as a symbolic destruction of the object.

Keywords: Arpadian coins, graveyard, churches, Transylvania, the 12th and 13th centuries.

KIRCHENFUND IN KARLSBURG/ALBA IULIA DIE ÜBERRESTE EINER KIRCHE AUS DEM 10.-11. JAHRHUNDERT VORLÄUFIGE BETRACHTUNGEN*

DANIELA MARCU ISTRATE**

Biserica din sec. X-XI descoperită la Alba Iulia. Considerații preliminare

Subiectul acestui studiu îl constituie ruinele unei biserici descoperite în anul 2011 în colțul de sud-vest al cetății Alba Iulia. Ruinele bisericii au fost descoperite în mod neașteptat în timpul lucrărilor de reabilitare a cetății, în primăvara anului 2011. În urma a cinci luni de investigații a fost scoasă la lumină o biserică cu un plan central ce sugerează o cruce greacă înscrisă, constând dintr-o absidă semicirculară și un naos dreptunghiular prevăzut cu un spațiu central delimitat de patru stâlpi. Datele istorice, arhitecturale și arheologice conduc spre concluzia că biserica a fost construită în contextul creșterii influenței bizantine și diminuirii autorității statului bulgar în regiunea Dunării, spre mijlocul secolului al X-lea. Biserica din Alba Iulia are paralele adecvate atât în arhitectura bizantină din secolul al X-lea (inclusiv privind dimensiunile), cât și în arhitectura în stil bizantin cunoscută la sud de Dunăre, în teritoriile bulgare. În stadiul actual al cercetărilor, se poate spune că este cea mai veche biserică de influență bizantină pe care o cunoaștem la nordul Dunării de Jos. Chiar dacă ne raportăm la teritoriile propriu-zis bizantine, aceasta este una dintre puținele biserici care pot fi datate din context în secolul al X-lea. Din aceste motive, ruina descoperită în fața catedralei din Alba Iulia este valoroasă nu doar pentru reconstituirea istoriei Transilvaniei și a Ungariei, dar și pentru studierea influențelor arhitecturii bizantine.

The 10th-11th Century Church Uncovered in Alba Iulia. Preliminary Considerations

The subject of this study is the ruined church uncovered in the south-western corner of the Alba Iulia fortress in 2011. The church's ruins were unexpectedly uncovered during the fortress' rehabilitation works, in the spring of 2011. The ensuing five-month long archaeological investigation revealed a church with a ground plan in the shape of a Greek cross, consisting of a semicircular apse and a rectangular nave with a central square marked out by four pillars. Historical, architectural and

---

* Eine ausführliche Fassung dieser Arbeit wurde in der Zeitschrift *Apulum*, series *Historia et Patrimonium*, LI, 2014, S. 93-140, veröffentlicht. Marcu Istrate 2014. Eine erste Mitteilung zu dem Fund: Marcu Istrate 2013a.

** Dr. Daniela Marcu Istrate, Forscherin I. akad. Grades, ist als freischaffende Archäologin und Forscherin tätig. E-Mail: dmarcuistrate@gmail.com, damasus2000@yahoo.com.

archaeological data imply that the church was built in the context of the diminishing Bulgarian authority and increasing Byzantine influence in the Danube region, towards the middle of the 10th century. The Alba Iulia church has relevant parallels both in the 10th century Byzantine architecture (including analogies for its size) and in the Byzantine one used south of the Danube, in the Bulgarian territories. The current state of knowledge reveals this structure as being the oldest Byzantine style church of which we know off north of the Lower Danube. Taking into account even the actual Byzantine lands, it is one of the very few churches that can be dated in the 10th century. For this reason, it may be an important factor not only when studying the history of Transylvania and Hungary, but also when studying the evolution of the Byzantine architecture.

Keywords: Medieval church, Byzantine architecture, 9th-11th centuries, Alba Iulia, Transylvania.

ZU DEN PATROZINIEN DER SIEBENBÜRGISCH-SÄCHSISCHEN KIRCHEN IM HARBACHTAL*

IOAN-COSMIN IGNAT**

O analiză cu privire la hramul bisericilor săsești din bazinul Hârtibaciului

Prin studiul de față încercăm să analizăm hramul bisericilor săsești din bazinul râului Hârtibaciu. Aceste monumente ecleziastice au beneficiat, și în ultima perioadă, de unele studii de natură istorică, arhitectonică și, sporadic, arheologică. În aceste lucrări sunt amintite doar aleatoriu informații legate de hramul bisericilor. Considerăm că o abordare și din această perspectivă ar îmbogăți spectrul cercetărilor și ar deschide noi modalități de analiză cu privire la fazele de început ale construcției acestora, profilul comunităților care au ridicat aceste edificii, locul de proveniență al coloniștilor (dacă recurgem la unele analogii) etc. Remarcăm faptul că un număr mare de biserici din acest areal poartă același hram cu cel al bisericii din Sibiu, Sf. Maria. Majoritatea au fost ridicate în prima etapă de colonizare a sașilor, fiind construite în stilul romanic.

An Analysis of the Patron Saints of Saxon Churches from Hârtibaciu River Basin

Through this study we try to analyze the Patrons of the Saxon churches from the Hârtibaciu basin. These ecclesiastical monuments have benefited lately from studies regarding their history, architecture and, sporadically, archaeology. These works are mentioning only random information about the Patrons of the churches. We believe that an approach from this perspective would enrich the spectrum of research and will open new ways of analysis regarding the early stages of Saxon churches' construction, the profile of the communities who built these structures, the origin of the colonists came from (if analogies are to be found) etc. We notice that a large number of churches from this area have the same Patron as the church from Sibiu, St. Mary. Most of them were built during the first stage of the Saxons' colonization, having been built in the Romanesque style.

Keywords: Transylvania, Saxon, churches, Patrons, St. Mary, St. Peter and Paul, St. Nicholas.

* Vorliegende Arbeit ist aufgrund einer Finanzierung durch den Europäischen Sozialfonds, operationelles Program für die Entwicklung der Humanressourcen 2007-2013, Priorität Nr. 1: „Bildung und Ausbildung zur Unterstützung des Wachstums und der Entwicklung der Wissensgesellschaft“; Wirkungsbereich 1.5 „Dissertationen und Habilitationsforschungsförderung“ Titel: „MINERVA - Kooperation für eine Elite-Karriere der Doktoranden- und Postdoktoranden“, ID POSDRU 159 / 1,5 / S / 137832 entstanden.

** Dr. Ioan-Cosmin Ignat, „Lucian Blaga“-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Geisteswissenschaften, Bd. Victoriei Nr. 5-7, Sibiu, 550024 Rumänien, E-Mail: cosmin.ignat@ulbsibiu.ro / cosmingnt@gmail.com.

DIE GRABPLATTE DES LAURENTIUS DE LONGO CAMPO

IOAN ALBU*

Lespedea funerară a comitelui Laurențiu de Longo Campo

Istoricii și epigrafiștii, la fel ca și istoricii de artă s-au preocupat de lespedea funerară a comitelui Laurentius din Câmpulung care poartă prima inscripție latină cunoscută din Țara Românească. Analiza epigrafică și stilistică, precum și interpretarea iconografică a pietrei tombale din Biserica Sf. Iacob din Câmpulung încă ridică întrebări fundamentale în contextul epocii istorice în care a fost creată. O examinare atentă și o lectură critică a inscripției a relevat probleme neanticipate anterior, privitoare la data înscrisă pe lespede, care este ulterioară anului 1300. Drept urmare, elementele epigrafice, formularul și iconografia pietrei funerare permit datarea acesteia între 1310 și 1349. Titlul de comes precede numele lui Laurentius și drept urmare nu se referă la instituția urbană sau teritorială, ci îl desemnează pe acesta drept conducător al comunității sale (comes terrestris, gereb or judex).

The Tomb Plate of Comes Laurentius de Longo Campo

Historians and epigraphists as well as art historians have dealt with the funerary plate of comes Laurentius in Câmpulung, which bears the first known Latin inscription in Wallachia. The epigraphic and stylistic analysis and iconographic interpretation of the tomb plate, which lies in the St. Jacob's Church in Câmpulung, still raises major questions in the context of its historical age. A keenly attentive examination and critical reading of the inscription led to unanticipated issues concerning the date inscribed on the stone, dated after the year 1300. Therefore, the epigraphic elements, the formulary and the iconography of the tombstone allow its dating between 1310 and 1349. The title comes precedes Laurentius' name, and as such does not refer to the urban or territorial institution, designating him as the ruler of his community (comes terrestris, gereb or judex).

Keywords: Funerary plate, Laurentius in Câmpulung, St. Jacob's Church, Wallachia.

---

* Prof. Dr. Ioan Albu, „Lucian Blaga“-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Geisteswissenschaften, Fachbereich: Geschichte und ev. Theologie; Dienstanschrift: Bd. Victoriei Nr. 5-7, RO-550024, Sibiu, Fax: 0040 269 214468; E-Mail: ioan.albu@ulbsibiu.ro.

SANFTER TOURISMUS. DIE FRÜHE FOTOGRAFIE IM DIENST DES SIEBENBÜRGISCHEN KARPATENVEREINS UND IHR VERBLEIB

FRANK-THOMAS ZIEGLER*

Turismul sustenabil. Fotografia timpurie în slujba Asociației Carpatine Ardelene și soarta ei

Prezentul studiu conturează istoria și conținutul general al arhivei de imagini ce aparține Asociației Carpatine Ardelene (SKV), fondată în 1880 la Sibiu. Folosindu-se de stadiul relativ incipient al fotografiei, Asociația a însărcinat fotografi cu luarea de imagini și a pus la dispoziția membrilor săi un aparat foto propriu, promovând astfel o formă sustenabilă a turismului carpatin, dovedind respect față de creația naturii. Documente din această arhivă, îmbogățită în mod permanent și datorită schimbului de imagini pe care Asociația îl realiza cu multe alte instituții partenere din țară și străinătate, se regăsesc astăzi în colecțiile de grafică documentară ale Muzeului Național Brukenthal și ale Muzeului de Științe Naturale din Sibiu. Începând cu anul 1920, aceste colecții ale Asociației Carpatine Ardelene au trecut în patrimoniul Muzeului Brukenthal. Se pledează pentru reevaluarea și reabilitarea obiectelor din această colecție, folosind metodologia istoriei artei și recunoașterea legitimității unei părți a colecției ca fiind o componentă a istoriei artei transilvănene.

Sustainable Tourism. The Early Photographic Art in the Service of the Transylvanian Carpathian Association (SKV) and its Fate

The present study traces the history and general contents of the graphic archive of the former Transylvanian Carpathian Association (SKV). Founded in 1880 in Hermannstadt/Sibiu, the Association, using the then relatively new medium of photography, ordered landscape images to be taken by photographs and provided a camera for the use of its members. Hence, it promoted a sustainable form of tourism in the Carpathians – a tourism imbued with a deep respect for nature's creation. Objects from this collection were permanently improved through image enhancement made possible by many national and foreign partner institutions. These objects are to be found today in the Collection for Documentary Imagery of the National Brukenthal Museum and the Museum of Natural History in Hermannstadt/Sibiu. The photographs

---

* Frank-Thomas Ziegler, Kustos der Evangelischen Kirchengemeinde A. B. Hermannstadt für die Brukenthalsammlungen, Piața Huet 1, RO-550182 Sibiu, E-Mail: f.ziegler@evang.ro; Frank-Thomas Ziegler ist zudem in Kronstadt tätig als Leiter des Bereichs Schwarze Kirche; Dienstanschrift: Curtea Johannes Honterus Nr. 2, RO-500025 Brașov, E-Mail: frank.ziegler@biserica-neagra.ro

found their way into these collections after the transfer of the Association's collections to the Brukenthal Museum, beginning with the 1920's. We are advocating for a reevaluation and rehabilitation of the objects from this collection, using an approach depicted from the field of art history. We are further advocating for recognizing the legitimacy in considering a part of this collection as a piece of Transylvanian art history.

Keywords: Transylvanian Carpathian Association, photography, art history, landscape, ecology, tourism, natural history, history of collecting, Transylvanian Saxons, Brukenthal Museum.

**ZU ADJEKTIVISCHEN WORTGRUPPENDERIVATEN
„ZUSAMMENBILDUNGEN“ MIT
SUBSTANTIVISCHEM KERN UND SUFFIX -IG (MAL. -Iχ)
IM SIEBENBÜRGISCH-SÄCHSISCHEN**

SIGRID HALDENWANG*

**Cu privire la compunerea adjectivală, combinată cu derivare
și sufixul -ig (dialectal -iχ) în graiurile săsești din Transilvania**

Pentru a descrie acest tip de formare a cuvintelor în graiurile săsești din Transilvania, am luat drept model terminologia din literatura de specialitate precum „Formarea cuvintelor în limba germană contemporană” de Fleischer/Barz. Pe baza exemplurilor dialectale, care provin din dicționarul graiurilor săsești din Transilvania, din dicționarul care cuprinde graiurile săsești din Transilvania de nord și din alte lucrări de specialitate, astfel încât ne-am oprit asupra următoarei definiții: acest tip de formare a cuvintelor este o compunere adjectivală combinată cu derivare, constituită dintr-un grup de cuvinte (baza de derivare, al cărei miez este un substantiv) și sufixul -ig, dialectal -iχ. Ea face parte din derivarea explicită a adjectivului.

**Adjectival Word Formations (with Noun Nucleus) in Transylvanian-Saxon,
with -ig Suffix, -iχ in Dialect**

The linguistic peculiarities of the Transylvanian-Saxon tongue identifies it as a Midwestern German, more specifically a Mid Franconian dialect, which has acquired mid-eastern and upper German elements during its development in Transylvania. This dialect shows many similarities with the dialects spoken in the area between Cologne and Trier, as well as in Luxembourg. The type of word formation is treated and defined differently in the linguistic literature of Standard German. This can be proven through the use of various linguistic theories. Based on the idiomatic material, adjectival formation can be defined as “an explicitly adjectival suffix derivative where the first immediate constituent (IC) is a word group, and the second constituent is the suffix [for example: “finehearted” (goodhearted) < fine heart; “lefthanded” < left hands; five-fathomed” (five fathoms length) < five fathom; “onepelt” (cut from one single pelt) < one pelt]. The result of the adjectival formation is a descriptive and linguistically

---

* Dr. Sigrid Haldenwang, wissenschaftliche Mitarbeiterin I. akad. Grades, Forschungsinstitut für Geisteswissenschaften Hermannstadt/Sibiu; Bd. Victoriei Nr. 40, RO-550024 Sibiu; Tel.: 0040-269212604; E-Mail: sigridhaldenwang@yahoo.de

economical word building construction.

Keywords: Transylvanian-Saxon; idiomatic material; first immediate constituent; second constituent; explicitly adjectival suffix derivative; word group, word building construction.

LINGUISTISCHE ZUGÄNGE ZUR PHRASEOGRAFISCHEN BESCHREIBUNGSPRAXIS EINSATZMÖGLICHKEITEN FÜR DIE RUMÄNISCHE BILINGUALE PHRASEOGRAFIE MIT DEUTSCH

DORIS SAVA*

Resurse lingvistice pentru descrierea lexicografică a unităților frazeologice. Model de aplicare pe frazeografia bilingvă germană din România

Articolul pleacă de la necesitatea elaborării de dicționare frazeologice bilingve moderne, prezentând principalele dificultăți ale descrierii lexicografice, dar și considerații asupra conceperii unui dicționar frazeologic german-român modern. Ilustrând specificul dicționarului frazeologic, ca tip de dicționar complex, articolul evidențiază motivele pentru care acest dicționar constituie o provocare pentru lexicografia bilingvă. Prin elaborarea unei noi concepții lexicografice, demersul științific propus aduce îmbunătățiri substanțiale practicii frazeografice bilingve românești.

Linguistic Resources for the Lexicographical Description of Phraseological Units. Application Model on the German bilingual Phraseography of Romania

The present article joins the current lexicographical discussion on compiling phraseological lexica of different language pairs, and presents reflections on a new bilingual phraseological German-Romanian dictionary. More clearly than before, questions are ventilated about phraseology in dictionaries from, above all, the user's perspectives and needs. Therefore the paper goes exemplarily into the difficulties of the lexicographical compilation and the representation of phraseological units, and also demonstrates the incentives of a redesign of future Romanian bilingual phraseographical practice with German.

Keywords: Phraseologism, lexicographical exposure, bilingual lexicography, phrasebook dictionary.

---

* Doz. Dr. Doris Sava, „Lucian-Blaa”-Universität Hermannstadt/Sibiu, Fakultät für Philologie und Theaterwissenschaften, Fachbereich: Germanistik; Lehr- und Forschungsschwerpunkte: kontrastive Phraseologie, bilinguale Phraseografie und Textlinguistik; Dienstanschrift: Facultatea de Litere i Arte, Bd. Victoriei 5-7, RO-550224 Sibiu; E-Mail: dorissava71@yahoo.com; Tel.: (0040)269215556.

**EIN HUMANITÄRES UND FINANZIELLES PROBLEM
DIE „FAMILIENZUSAMMENFÜHRUNG“ IN
OFFIZIELLEN GESPRÄCHEN ZWISCHEN NICOLAE
CEAUȘESCU UND DEUTSCHEN SPITZENPOLITIKERN**

HANNELORE BAIER*

**O problemă umanitară și financiară. „Reîntregirea familiilor” în discuțiile oficiale
ale lui Nicolae Ceaușescu cu politicieni importanți germani.**

Problematica „reîntregirii familiilor” etnicilor germani din România cu rude aflate în Republica Federală Germania a fost tratată, în ultimii ani, în mai multe cărți și articole. În ele au fost prezentate negocierile care au avut loc pentru a se ajunge la convențiile secrete, începând din anul 1968, pe baza cărora RFG a plătit sume tot mai mari, în valută, pentru a obține plecarea etnicilor germani din România. Articolul de față prezintă modul în care a fost abordată problematica în discuțiile lui Nicolae Ceaușescu cu politicieni importanți ai RFG veniți în vizită oficială în România, pe baza documentelor aflate în Arhiva CC al PCR, Secția Relații externe. Ceaușescu a negat existența problemei „reîntregirii familiilor”, dar a fost de acord să fie rezolvate „probleme umanitare”. Politicienii germani erau conștienți că nu îl pot contrazice pe președintele Ceaușescu, știind că el, de fapt, urmărea mărirea sumei plătite pentru fiecare persoană care pleca din țară.

**A Humanitarian and Financial Crisis. “Family Reunification” in Nicolae Ceaușescu’s
official Talks with leading German Politicians.**

The issue of “family reunification” of ethnic Germans in Romania with relatives in the Federal Republic of Germany has been discussed in several books and journals in the recent years. In these publications, negotiations to reach the closed-door meetings from 1968 were exposed, wherein the Federal Republic of Germany paid in increasing sum of money for the expatriation of ethnic Germans from Romania. This article shows the way the issue was addressed during Nicolae Ceaușescu’s meetings with important

---

* Hannelore Baier, freie Mitarbeiterin der *Allgemeinen Deutschen Zeitung in Rumänien*,
E-Mail: hannelore.baier@yahoo.de.

leaders of the Federal Republic of Germany, during their official visits to Romania, based on existing documents from the archives of the Romanian Communist Party's Central Committee, External Relations Commission. Ceaușescu denied the existence of any problem in the "reunification of families" but agreed to resolve "humanitarian issues"; German politicians were aware that they couldn't have argued against it, knowing that he had anticipated an accumulation of sum for every ethnic German emigrating from Romania.

Keywords: Family reunification, ransom, Romanian citizen, german minority, humanitarian problem, cultural rights.
